

(Политика, 31.10.2009)

Кад је о рехабилитацијама реч, треба имати у виду да је 1996. године Европски парламент у Стразбуру донео резолуцију у којој се изједначавају два тоталитарна система – нацистички и комунистички. Изједначавају се и жртве та два тоталитарна система. Од тог дана у читавој Европи, а посебно у Немачкој, Италији, Бугарској, балтичким државама, Украјини и свим бившим југословенским републикама, почело је „чишћење прљавог веша“ или ревизија дотадашње историографије. У том чишћењу има невероватних крајности – у Литванији је рехабилитован квислиншки шеф тајне полиције, који је непосредно крив за смрт око 200.000 људи, а у Италији није покренут ниједан поступак за кажњавање њихових ратних злочинаца са окупиране територије Југославије. Али, већ пет година се одаје почаст убијеним италијанским фашистима, баченим у истарске фојбе! Немачка историографија настоји да изједначи „бруталност“ свог са савезничким бомбардовањем градова. У најновијој „Историји Немачке у Другом светском рату“ Србија и Југославија помињу се девет пута по неколико реченица! Данас у Немачкој постоји шеснаест „друштва прогнаних“ чији потомци траже своја права. Мађарска је рехабилитовала адмирала Хортија, нацистичке „њилаше и осудила совјетску окупацију“. Представници мађарске мањине у Србији захтевају да се коначно утврди колико је њихових сународника побијено од 1941. – и ти мртваци треба да уђу у колективно памћење. Историчари и медији данас представљају Бугарску као највећу жртву у оба балканска и светска рата! У Туђмановој Хрватској у истој колони на парадимарширају домобрани, усташе и партизани. Крижари, који су после рата побили више хиљада одборника и истакнутих „чланова партије“, славodobитно се проглашавају за прве герилце против комунизма. У Словенији се одржавају смотре квислиншких јединица и покрећу судски процеси руководиоцима Озне.

У Србији ово „чишћење“ има функцију, наводно, националног помирења! Међутим, по жестокиим медијским спорењима оно поприма контуре чистог политичког реваншизма. Најгласнији и најагресивнији су они из редова „секте професионалних антикомуниста“ (у Шапцу из Удружења грађана „Мост“). Сви се они залажу, од историчара ревизиониста, преко судова, до оних за говорницом Народне скупштине, да се „коначно“ утврди историјска истина коју су комунисти дуго скривали од народа. Како их већ једном подучити да у историјској науци нема истине? Историјска наука, проучавајући доступне историјске изворе постепено и са много критичности, покушава да постигне највиши ниво научног знања. Она не суди шта је праведно и не примењује санкције. У једном свом роману Андре Жид је написао: „Рекао сам сам себи да ништа није добро за све, него само у односу на појединце; да ништа није истинито за све, него само у односу на оне који верују да је истинито; да нема метода ни теорије који би се могли применити на

свакога без разлике; ако је потребно да бирамо, да бисмо нешто учинили, имамо бар слободу избора; а ако немамо слободу избора, ствар је још једноставнија.“

Историјска наука допушта могућност историографске иновације само онда када пред собом има нове и до тада њој непознате историјске изворе. Али, она у томе случају само унапређује ниво научног знања. Поставља границе знања за будуће генерације историчара и не обрачунава се са историјским чињеницама, односно догађајима и актерима у тим догађајима. Покушава да рационално схвати епоху, да се што више приближи јасноћи некадашње стварности људи. Немамо претензије да се „првачимо са неким“. Увек смо говорили и подржавали ревизионисте у њиховим настојањима да истражују и дођу до нових извора, али их нисмо учили да силују историјске чињенице и суде догађајима и њиховим актерима. Поготово ако то раде из одређене идеолошке и политичке матрице, слепо се повинујући текућој политици и њеним интересима.

Замислили смо се над могућим последицама ревносног рада српског политичког судства. Својим одлукама, сасвим очигледно оно промовише одређену политичку климу, шаље јавности сасвим одређене политичке поруке, које путем медија утичу на ширење реваншизма и стварања хаоса у колективној историјској свести. Несрећни мртваци тако изнова постају предмет политичке манипулације уместо да мирно почивају у окриљу једне сасвим другачије културе сећања коју промовише историјска наука. Она је и једина меродавна, са становишта једне просвећене културе и етике, да о њима брине са пијететом. Без пристрасности!

Шеф Катедре за историју Југославије на Филозофском факултету у Београду